

Spesialundervisningen i videregående opplæring etter Kunnskapsløftet - sluttrapport, 2009

Denne sluttrapporten fra NIFU STEP evaluerer spesialundervisningen i videregående opplæring etter innføringen av Kunnskapsløftet.

RAPPORT | SIST ENDRET: 25.05.2009

Tittel:

Inkludert eller segregert? : om spesialundervisning i videregående opplæring like etter innføringen av Kunnskapsløftet

Rapporten:

[Last ned rapporten hos NIFU \(PDF\)](#)

Forfatter:

Eifred Markussen, Mari Wigum Frøseth og Jens B. Grøgaard

ISBN:

78-82-7218-624-0 (Nettutgave)

Utgiver:

NIFU

År:

2009

I samarbeid med med Høgskolen i Hedmark har NIFU STEP sett på forholdet mellom innsatsfaktorer og resultat i spesialundervisningen. Høgskolen i Hedmark har levert sluttrapport om spesialundervisningen i grunnskolen.

Begge miljøene har tidligere levert underveisrapporter

Undersøkelsen omfatter ikke elever i egne klasser med redusert elevtall eller andre særskilte opplegg når de har syns- eller hørselshemming, minoritetsspråklige bakgrunn eller når de ikke er i stand til å lese, forstå og svare på spørsmålene.

Mest spesialundervisning på yrkesfag

NIFU STEP viser at andelen elever som får spesialundervisning etter enkeltvedtak eller hjelp og støtte er betydelig lavere på studiespesialisering enn på de tre yrkesfaglige programmene som er med i undersøkelsen.

Det er vanligst å få spesialundervisning eller ekstra hjelp og støtte i ett fag. For de elevene med tilhørighet til ordinære klasser gis en relativt høy andel av denne bistanden utenfor klassen.

Små endringer i Kunnskapsløftet

NIFU STEP konkluderer med at det så langt ikke er mulig å spore noen endringer i spesialundervisningen og ekstra hjelp og støtte i videregående opplæring etter innføringen av Kunnskapsløftet.

Analysen viser at innholdet i undervisningen og lærerkompetansen ikke har stor betydning for om elever med spesialundervisning eller ekstra hjelp og støtte lykkes i vg1.

Det som legger sterkest føringer på hvordan det går med elevene i Vg1 er:

- hvilket utdanningsprogram elevene følger
- hvilket faglig prestasjonsnivå elevene har med seg inn i videregående opplæring
- hvorvidt elevene får spesialundervisning eller hjelp og støtte med tilhørighet i egne klasser med redusert elevtall eller ikke

Viktig med tilhørighet i ordinære klasser

NIFU STEP finner en meget sterk negativ betydning ved å gå i egen klasse med redusert elevtall når man får spesialundervisning eller hjelp og støtte.

Elever som har tilhørighet i ordinære klasser, selv om de har segregerte eller inkluderte opplegg, får svært mye bedre karakterer i Vg1 enn elever som er organisatorisk segregert. Forskerne mener at en forklaring på dette kan være at gevinsten ved organisatorisk inkludering kan skyldes at de ordinære elevene og deres lærere setter høy standard i klassen.

NIFU STEP finner at de ordinære elevene ikke taper på et moderat omfang av organisatorisk inkludering i klassen – heller tvert i mot.

Elever som har tilhørighet i en klasse og får spesialundervisning eller hjelp og støtte trives like godt som andre elever, men kan være mer utsatt for mobbing.

Lærerne tror på segregerte løsninger

Segregerte løsninger står sterkt i lærerkorpset. NIFU STEP er overrasket over å finne at mange har en positiv vurdering av spesialskoler. Lærerne gir tilslutning til en inkluderende spesialundervisning på det ideelle planet. De fleste lærerne mener at segregert spesialundervisning gir bedre tilpasset opplæring.

Det er en gjennomgående forskjell mellom lærere som har spesialpedagogisk utdanning og ikke, på deres syn på spesialundervisning generelt. Lærere med spesialpedagogisk utdanning er i større grad positiv til spesialundervisning inne i klassefelleskapet.

Tilfredse skoleledere

Skolelederne som har deltatt i NIFU STEPs undersøkelse er i all hovedsak tilfredse med spesialundervisningen som gjennomføres ved egen skole. De mener også at praktiseringen og gjennomføringen av spesialundervisningen er lite endret som følge av Kunnskapsløftet.

Skolelederne forteller i liten grad om prinsipielle føringer eller visjoner for det spesialpedagogiske arbeidet. Det uttrykkes liten støtte for spesialskoler. Slik skolelederne formidler sin forståelse av enkeltvedtak, sakkyndige vurderinger og individuelle opplæringsplaner, mener forskerne at mange skoleledere er i konflikt med Opplæringslova.

Gjennom kvalitative intervjuer med 15 ungdommer mener forskerne fra NIFU STEP at de finner tydelige eksempler på at elevene ikke har fått det opplæringstilbudet de skulle hatt i grunnskolen. Forskerne konkluderer med at grunnskolen har sviktet og videregående forsøker å reparere, men med vekslende hell.